

ZORG

voor het leven

Levensreis

Maker van je eigen leven?

- Ambassadeur van het leven
- Wat is de grens van de mens?
- Als je rugzak al bagage bevat

- 3 **Voorwoord**
Ambassadeur van het leven
- 4 **Thema**
Levensreis
Maker van je eigen leven?
- 7 **Uitgelicht**
NPV-Levenswensverklaring
- 8 **Goedbeschouwd**
De grens van de mens
- 10 **Binnenkijken**
Bij Elise van Hoek
- 11 **Een vrijwilliger vertelt**
Over het schrijven van een levensboek
- 12 **Onder de loep**
NPV-Luister telefoon
- 18 **Inzicht**
Als je rugzak al bagage bevat

Colofon

Tekst NPV • Realisatie Treffend & Co • Drukwerk Zalsman Zwolle b.v.
Beeldmateriaal eigen beelden, Van der Wal Fotografie en Film, Pixabay,
iStock • Oplage 50.000

Contactgegevens NPV
Postbus 178
3900 AD Veenendaal

Kerkewijk 115
3904 JA Veenendaal

T (0318) 54 78 88
E info@npvzorg.nl
W npvzorg.nl

twitter.com/npvzorgnl
facebook.com/npvzorg
instagram.com/npvzorg

linkedin.com/company/npvzorgvoorhetleven
youtube.com/c/NPVZorgvoorhetleven

Gesproken versie van ZORG?
Neem contact met ons op.

Voor alle data geldt:
Deo volente.

Lidmaatschap en ledenvoordelen

Lid worden?

Ga naar npvzorg.nl/wordlid of bel (0318) 54 78 88 om het aanmeldformulier per post aan te vragen. Het lidmaatschap kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd.

Contributie per jaar

De contributie is € 17,50.
Gezinsleden € 12,50.
Jongeren tot 25 jaar € 12,50.

Adreswijziging of opzegging

Geef uw adreswijziging of opzegging bij voorkeur door via npvzorg.nl/contact of mail naar ledenservice@npvzorg.nl. Opzeggen schriftelijk voor 5 november.

NPV steunen?

De NPV is een ledenorganisatie die naast lidmaatschappen afhankelijk is van giften. Wilt u het werk van de NPV financieel steunen? Uw gift is welkom op rekeningnummer **NL11 INGB 0004 7118 88** t.n.v. NPV. Vermeld uw naam, adres en de opmerking 'gift'. Alvast hartelijk dank! Doneren kan ook via npvzorg.nl/helpen.

De NPV is een erkende ANBI. Een gift aan ons mag u daarom, onder bepaalde voorwaarden, aftrekken in uw aangifte inkomstenbelasting.

Voor meer informatie over doneren, **periodiek schenken** en over **nalaten** aan de NPV kunt u vrijblijvend contact opnemen met Eline Borgdorff, adviseur relaties & fondsen, via (0318) 54 78 88 of efborgdorff@npvzorg.nl.

Ledenvoordeel

Als NPV-lid kunt u gebruikmaken van de ledenvoordelen. Ga naar npvzorg.nl/ledenvoordeel.

Duurzaamheid

Het ledenmagazine ZORG wordt CO2-neutraal en zo duurzaam mogelijk geproduceerd. Het plastic folie waarin het verpakt is, is 100% recyclebaar en kan bij het plastic afval gedaan worden.

Ambassadeur van het leven

Wie is de NPV op de reis van uw leven? Kort en bondig gezegd: wij zijn ambassadeur van het leven. Als vertegenwoordiger, informatieverstrekker en praktische helper.

Een ambassadeur vertegenwoordigt met verve zijn land in een ander land. Zo vertegenwoordigt de NPV namens u met passie de boodschap van het leven. Wij maken ons hard voor de beschermwaardigheid van het leven en spreken ons uit tegen zaken die haaks staan op de goede leefregels van God. In de media, de onderzoekswereld, de politiek en in de samenleving. Beslist en deskundig. Met open vizier en stijlvol.

Een ambassadeur geeft informatie en advies als daaraan behoefte bestaat. De NPV voorziet onze leden en iedereen die daarom verlegen is van de juiste informatie om keuzes te maken rondom de zorg tijdens onze levensreis. Of het nu gaat om orgaandonatie, vaccinatie of palliatieve zorg. De NPV luistert aandachtig, wijst richting en helpt bij ethische dilemma's.

Een ambassadeur organiseert praktische hulp voor burgers in het buitenland die het zelf niet kunnen redden. Dat is ook zo'n mooi punt van de NPV. Het stopt bij de NPV niet bij woorden alleen: onze duizenden vrijwilligers helpen dagelijks iedereen die daaraan behoefte heeft. Ondersteuning bij mantelzorg, als je er even doorheen zit. Of hulp in de terminale fase van het leven. Onze vrijwilligers brengen de missie van de NPV echt in de praktijk, en daar ben ik trots op.

Wij zijn de ambassadeur van het leven. Samen met u!

*Diederik van Dijk,
directeur*

Mensverbetering (ook wel human enhancement genoemd) wordt met name mogelijk gemaakt door ICT. In combinatie met nano- en biotechnologie en cognitieve wetenschappen kan ICT gebruikt worden voor verbeteren van menselijke functies. Denk dan bijvoorbeeld aan het verbeteren van lichamelijke of geestelijke functies, gedragsveranderingen, levensverlenging en implantaten. Zo ontstaat er steeds meer een combinatie van mens en machine.

Maker van je eigen leven?

  Elise van Hoek

'Het is Bijbels om je te ontwikkelen. Je zou dus kunnen zeggen dat mensverbetering een Bijbels principe is. Maar nieuw is dat technologie nu het middel is om mensen te verbeteren. En dan is een belangrijke vraag: wat betekent wat je met je lichaam doet voor het geheel van je leven?'

Aan het woord is Bert-Jan Heusinkveld uit Daarle, een dorpje in Overijssel. Ethiek boeit hem al decennialang, reden om - naast zijn predikantschap - te werken aan een proefschrift over mensverbetering. 'Zowel het Oude als het Nieuwe Testament zijn voor mij de

basis voor een christelijke ethiek. Wat is goed handelen? Hoe ontdek je Gods aanwijzingen daarvoor?'

In zijn pastoraat komt hij volop vragen tegen die raken aan medische ethiek, zoals twijfels over ivf of alsmaar doorbehandelen. 'Deze twijfels en vragen worden tegenwoordig minder vaak met de dominee doorgesproken. De dokter heeft die rol overgenomen. Mensen laten zich soms makkelijk meenemen in de medische mogelijkheden zonder daar zelf vragen bij te stellen. We worden sterk beïnvloed door de cultuur waarin we leven, een cultuur waarin de maakbaarheidsgedachte een centrale rol speelt.

Menselijk leven is echter per definitie begrensd en beperkt. Gods scheppen betekent óók het aanbrengen van grenzen (tussen leven en niet-leven, mens en dier, man en vrouw). Ons leven is ook begrensd in die zin dat niemand alles kan. Belangrijk is dat wij leren ons leven te be-amen, er ja tegen te zeggen. We zijn geroepen tot dienst aan het leven. Daarom lijkt het wijzer om eerst te kijken naar wat je mogelijkheden zijn en die te ontwikkelen, voordat je je lichamelijke leven met nieuwe mogelijkheden gaat uitbreiden.'

In uw proefschrift onderscheidt u wel vijftien manieren om naar ons lichaam te kijken. Wilt u dat uitleggen?

'De lichamelijke van de mens is existentieel. Het gaat niet alleen om iemands uiterlijke verschijning, maar om de unieke manier van bestaan van deze mens in de

waarde toekent en probeert de dingen te vormen tot wat hij denkt dat goed is.

De intrinsieke normativiteit van ons lichaam schept echter de voorwaarden waarbinnen het leven mogelijk is, zich kan ontplooien en tot volle bloei kan komen. Door het lichaam

'Menselijk leven is per definitie begrensd en beperkt'

wereld. Ik ben mijn lichaam; ik verhoud mij tot het lichaam dat ik heb; er is het lichaam zoals ik mij dat voorstel én er is het lichaamsideaal dat ik wil bereiken.

In de vele manieren waarop ik lichaam ben én mij tot mijn lichaam verhoud, in de verschillende relaties waarin ik leef, doet zich normativiteit voor - laten zich normen en grenzen ontdekken - die de werkelijkheid en de menselijke lichamelijke daarin mogelijk maken. In onze tijd wordt 'normativiteit' vaak niet meer gezien als iets dat aanwezig en noodzakelijk is voor het bestaan van de werkelijkheid en van het menselijk lichaam daarin. Het is nu de denkende mens die de dingen - inclusief zijn eigen lichaam - wel of geen

als systeem te beschrijven, worden lichamelijke functies en werkingen vanuit het geheel van de lichamelijke bezien en komt de geweldige gelaagdheid van de mens, als Beeld van God, tot uitdrukking.'

We zijn ook op weg naar transhumanisme, signaleert u. 'Transhumanisten zien de mens als een wezen, dat geen vaststaande eigenschappen kent, maar de opdracht voor zich ziet om zelf zijn levensvorm te kiezen en gestalte te geven. Onze huidige menselijke gedaante is eigenlijk ontoereikend.

Een voorbeeld van transhumanisme is de eventuele mogelijkheid van het uitbreiden van

het menselijk geheugen met behulp van een geheugenchip. Nu is 'geheugenverbetering' een belangrijk onderzoeksterrein als het gaat om een ziekte als Alzheimer, maar of ze ook moet worden nagestreefd als verbetering die uitgaat boven het 'normale en statistisch menselijke' is maar de vraag. Alles, zonder onderscheid, herinneren is eerder een vloek. Zou het ons niet opzadelen met de onmogelijkheid het belangrijke van het triviale te (onder) scheiden? Bovendien, wat eerst triviaal lijkt, kan later blijken belangrijk te zijn. Een verbeterd geheugen zal niet inhouden dat we ons alleen dat herinneren wat we ons willen herinneren. Soms hebben onze meest waardevolle herinneringen betrekking op gebeurtenissen die pijnlijk

functioneren van het geheugen. Dus is wat gedacht wordt als een verbetering dat ook werkelijk, of is het eerder een verslechtering?

Hoe kan het dat we in deze tijd praten over mensverbetering of onsterfelijkheid, terwijl er tegelijk een roep is om een wet voor voltooid leven?

'Beide komen voort uit eenzelfde geest. We willen regie hebben over ons eigen leven. Lijden verdragen gaat

de auteur van je eigen leven kunt zijn.'

Wat zou uw advies zijn bij de toenemende mogelijkheden van de techniek? Is er op dit moment genoeg debat over?

'Debat over de mogelijkheden van (medische) technologie is er zeker. Over 'mensverbetering' is er internationaal wel een academisch debat, maar in Nederland is dat er minder. Het heeft nog niet de werkvloer bereikt, terwijl het ons allemaal aangaat. Gaan we deze mensverbetering betalen uit het basispakket? Kan het geld niet veel beter naar liefdevolle zorg gaan die zoveel mogelijk mensen bereikt? En vergeet niet mondiaal te denken: mensen overlijden nog steeds door het ontbreken van basiszorg, wie zijn wij dan in het Westen om de mens te willen verbeteren?'

Op 11 juni 2021 is drs. B.J. Heusinkveld gepromoveerd op zijn proefschrift *De betere mens. Een medisch-ethisch kader voor mensverbetering vanuit christelijk perspectief.* ■

ons steeds moeilijker af. Als we onszelf zien als product van evolutie, dan willen we ook dat het stopt als het klaar is. Maar, vergis je niet: bij voltooid leven is er ook druk vanuit de omgeving. Het is een illusie te denken dat je

Het is een illusie te denken dat je de auteur van je eigen leven kunt zijn.'

waren op het moment dat ze plaatsvonden. En 'de juiste hoeveelheid' herinneringen zou tot monotonie of oppervlakkigheid kunnen leiden. Verlies van herinneringen is namelijk inherent aan het goede

NPV-Levenswensverklaring

Dit is een wilsverklaring die een handvat biedt voor de zorg rond ziekte en sterven. Het benoemt heldere uitgangspunten die gebaseerd zijn op het Bijbelse beginsel dat het leven waardevol is en bescherming verdient. Een rechtsgeldig document voor de momenten dat u (tijdelijk) niet (meer) in staat bent om aan te geven wat u wilt.

Waarom nodig?

Als u wilsonbekwaam bent geworden, kunt u niet meer uw eigen beslissingen nemen. Toch is het voor een arts en voor uw naaste(n) belangrijk te weten wat u wilt. Door de NPV-Levenswensverklaring weten zij wat uw visie is op (medische) zorg. Tegelijk weet de arts met wie hij moet spreken over behandelbeslissingen, omdat u in de verklaring benoemt wie u vertegenwoordigt.

Voor oud én jong

U of jij denkt misschien: hierover nadenken? Dat kan later nog wel. Maar als u of jij nú de tijd neemt om na te denken over deze dingen, kan dat in alle rust gebeuren, samen met de naasten die belangrijk voor u of jou zijn. Ieder mens kan immers onverwacht geconfronteerd worden met ziekte of een ongeval. Het geeft dan rust als uw/jouw wil bekend is bij naaste(n) en arts(en). De Levenswensverklaring is er voor iedereen.

'Wat ik om mij heen merk - al jaren, dat is zeker de laatste tijd niet minder geworden - is dat het gezag voor Gods Woord zo afneemt in de maatschappij. Terwijl dat het uitgangspunt is voor mijn hele leven. Ons leven is waardevol, ligt in Gods hand. Hij bepaalt het begin én het einde. Waarbij we met alle mogelijkheden van tegenwoordig ook moeten beseffen dat een mens mag sterven als zijn tijd daar is. Dat is de visie die ik teruglees in de NPV-Levenswensverklaring.'

K. van der Wind

Meer weten of verder lezen? Ga naar npvzorg.nl/levenswensverklaring.

De grens van de mens

Redactie

Wat is de grens van de mens? Een vraag die door nieuwe techniek steeds belangrijker wordt. Onze mobiele telefoon is inmiddels een onmisbaar hulpmiddel. Techniek kan echter ook in ons lichaam komen. De grens tussen genezen en verbeteren vervaagt snel. Ook botst techniek aan tegen grenzen van menselijke waardigheid en beschermwaardigheid. Daarom een oefening: probeert u eens met uw eigen woorden een antwoord te geven. Vindt u dit een goede ontwikkeling en waarom wel of niet?

Startup Elon Musk koppelt brein van aap aan computer

Elon Musk zegt dat zijn startup Neuralink het brein van een aap heeft aangesloten op een computer. De aap kan met zijn gedachten games spelen.

Musk deed de uitspraken in een gesprek op de nieuwe sociale app Clubhouse. Neuralink richt zich op het ontwikkelen van een interface tussen mens en computer. Met die technologie wil het bedrijf uiteindelijk mensen met hersenletsel helpen. 'Het is geen ongelukkige aap', beweert Musk over zijn proefdier. De app heeft volgens de techmiljardair een computerchip in zijn schedel, die met heel kleine draadjes aan het brein is verbonden. 'Je kan niet eens zien waar het hersenimplantaat erin is gestopt, behalve dat hij een donkere hanenkam heeft', aldus Musk.

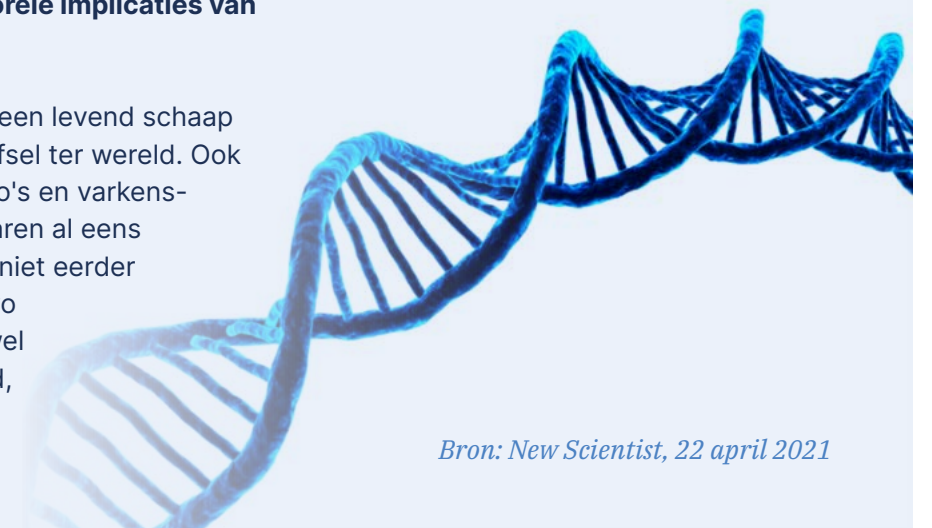
Bron: RTL Nieuws, 2 februari 2021

Wetenschappers maken eerste mens-aap embryo

Een team van Amerikaanse en Chinese wetenschappers heeft voor het eerst menselijke cellen in apenembryo's laten groeien. Na negentien dagen braken ze het onderzoek af. Andere wetenschappers zijn kritisch over het resultaat en de morele implicaties van het onderzoek.

Eerder kwam er al een levend schaap met menselijk weefsel ter wereld. Ook muis-mens-embryo's en varkens-mens-embryo's waren al eens realiteit. Maar nog niet eerder vormde een embryo een hybride, ook wel chimaera genoemd, van primaten en menscellen.

Dit onderzoeksteam injecteerde menselijke stamcellen in embryo's van java-ape in een petrischaaltje in het lab.

Bron: New Scientist, 22 april 2021

'Wie wil er nou geen kind met goede genen?'

te gebruiken of kopen van een vrouw.'

Vervolgens zullen ze, voorspelt de ethicus, embryoselectie doen, de beste - kunstmatig gemaakte - embryo's eruit pikken en die gebruiken voor een zwangerschap in een kunstmatige baarmoeder. 'Het zal even duren, natuurlijk, maar de westerse wereld gaat deze weg zeker inslaan', zegt Zuiderland. 'De homoseksuele voorhoede zal zulke mooie, sterke kinderen krijgen dat anderen denken: hé, zo'n kind wil ik ook!'

Homoseksuele stellen zullen als eersten kinderen in het lab gaan maken, voorspelt filosoof Marcel Zuiderland. De rest zal volgen.

'Vooral homoseksuele stellen', zegt Marcel Zuiderland, 'zullen steeds meer mogelijkheden aangrijpen om een kind te maken in het lab. Zeker als je over een aantal jaren via wangslim geslachtscellen kunt maken. Dan hoeven ze geen eicellen

Bron: NRC, 26 januari 2018

Binnenkijken

In deze rubriek laten we zien wat medewerkers van het landelijk bureau zoal doen. **Elise van Hoek, manager afdeling Onderzoek & Beleid**, laat u binnenkijken.

'Ik kan bezig zijn met wat écht telt'

Wat doe je bij de NPV?

'Met ons team volgen en duiden we ontwikkelingen, gelukkig ook met hulpbronnen van buiten de NPV. Goed je dossiers kennen is een must en ook steeds een flinke uitdaging. We zijn de stem naar buiten, op allerlei manieren. Dat kan dus een media-optreden zijn, een brief aan de vaste Kamercommissie van VWS, deelname aan een rondetafelgesprek of een artikel. En ik neem ook deel in adviescommissies van wetenschappelijk onderzoek.'

Wat is echt jouw ding binnen afdeling Onderzoek & Beleid?

'Ik geniet wel van wat reuring, dus een discussie waar we in betrokken zijn. Mooi vind ik het ook om als team iets neer te zetten. Maar het liefste schrijf ik.'

Waarom werk je bij de NPV?

'Ik kan bezig zijn met wat écht telt en kan daarbij allerlei contacten hebben. Ethiek is nooit saai en ook niet enkel iets van christenen. We staan als christenen in zo'n rijke traditie van bronnen die ons helpt bij de vraag: wat is goed? Tegelijk ben ik ook eerlijk: er is steeds minder een gedeeld besef van waarheid en emoties zijn vaak leidend bij ingewikkelde keuzen. Grenzen

lijken ons te beperken, maar ik geloof echt dat ze ons bij het leven brengen zoals God dat bedoeld heeft.'

Welke ontwikkelingen op medisch-ethisch vlak baren je veel zorgen?

'Technologie neemt een steeds grotere plek in. Het maakt fantastische dingen mogelijk. Maar het verandert ook ons denken. En abortus wordt voor mij nooit cliché. Maar ik zie dat ook breder: de vruchtbaarheid van vrouwen staat steeds meer onder druk. Kinderen krijgen wordt er niet eenvoudiger op. Dat vind ik een wrange keerzijde van alle verworvenheden die vrouwen hebben.'

Welke invloed heeft de NPV op besluiten die genomen worden?

'Er wordt zeker naar ons geluisterd, soms welwillend, soms serieus. Zo organiseerden we met het Rathenau Instituut, ErasmusMC, NEMOKennislink en anderen de maatschappelijke dialoog over het aanpassen van embryo DNA. Wij vroegen aandacht voor embryokweek: het instrumenteel maken, gebruiken en vernietigen van embryo's. Maar we leverden ook inspraak op de onderzoeken rond voltooid leven en de vijfjaarlijkse evaluatie van de wetgeving rond euthanasie.' ■

Een vrijwilliger vertelt

Desiree Ebbers

'Eind januari 2015 ben ik begonnen met het opzetten van een stappenplan om een levensboek te schrijven voor mijn schoonvader. Bij de NPV had ik eerder een cursus bijgewoond over het maken van een levensboek. Het was een leerzame avond, waarin werd verteld hoe je met de methode *Mijn leven in kaart* een levensboek kan schrijven.

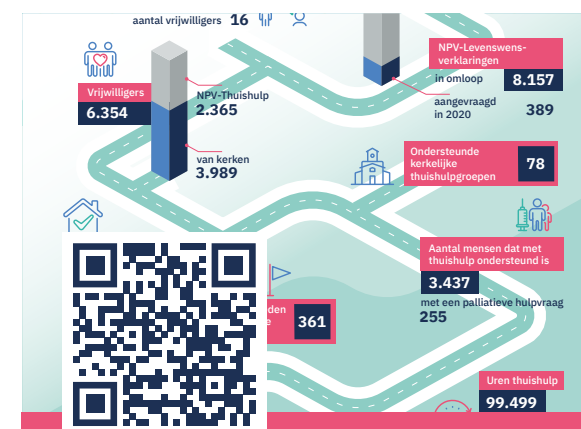
Zo ben ik begonnen aan de hand van themakaarten om mijn schoonvader te laten vertellen over zijn leven. In zijn levensboek nemen we de lezer mee in tekst en beeld vanaf zijn vroegste jeugd en geven we een impressie van de turbulente oorlogstijd, zijn huwelijk en gezinsleven en zijn opbloeiend bedrijf. Bovenal ook van het genieten van het samenzijn tot in de ouderdom.

Het was een mooie ervaring voor mij om te horen en te zien

over het leven van mijn schoonvader waar ik zelf niet bij ben geweest. Mooi om voor het nageslacht zijn woorden en leven op papier te zetten. Eervol en dankbaar werk om te doen.

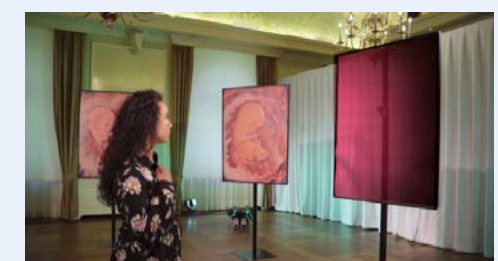
Mijn schoonvader wilde er graag aan meewerken, want zei hij: 'Het is goed om je te herinneren wat je ontvangen hebt.' De talenten die hij gekregen heeft, zijn een gave van God. Hij was bang om zichzelf te verhogen, terwijl hij juist wilde doorgeven: *De zegen des HEEREN, die maakt rijk, en Hij voegt er geen smart bij.* (Spreuken 10:22)

Meer weten over het schrijven van een levensboek?
Ga naar npvzorg.nl/levensboeken.

Bekijk ons jaarverslag 2020 op npvzorg.nl/jaarverslag2020.
Of scan de qr-code.

Oproep

Abortus mag tot 24 weken zwangerschap. Ongelooflijk, hè?

Roep de nieuwe regering op om de abortusgrens te verlagen.
Ga naar weekvanhetleven.nl.

NPV-Luistertelefoon

Denkt u met ons mee?

  Martijn Schot

De NPV wil zich gaan inzetten voor een nieuwe christelijke telefonische luisterlijn: de NPV-Luistertelefoon. Voordat we zover zijn, betrekken we u graag bij de voorbereidingen hiervoor.

Isolement

Eenzaamheidsproblematiek groeit. Onder jongeren en ouderen. Noreena Hertz schreef recent een boek met de titel *De eenzame eeuw*. Een veelzeggende titel, waarmee wordt aangegeven dat onze tijd structureel en wereldwijd kampt met een eenzaamheidscrisis. We kunnen meer verbonden zijn dan ooit tevoren, maar ondertussen ontbreekt het echte persoonlijke contact. We hebben vrienden op Facebook, maar niet naast ons op de bank. Daarbij

heeft de coronacrisis ons nog meer isolement opgeleverd. We kunnen en willen onze ogen hiervoor niet sluiten en beschouwen het als zorg voor het leven om ook als NPV mensen meer te verenigen en meer te luisteren naar elkaar. Het kan mensen echt verder helpen om via een anoniem telefoongesprek spanning, zorgen en vragen te delen.

Diverse luisterlijnen

In Nederland zijn er diverse telefonische hulplijnen beschikbaar. De bekendste

en meest gebelde hulplijn is de Luisterlijn. Tijdens de coronacrisis zijn er coronagerelateerde luisterlijnen beschikbaar via KBO-PCOB of het Rode Kruis. Voor mantelzorgers is er de Mantelzorglijn. Voor kinderen is er de Kindertelefoon of Chris (als christelijke variant). Verder zijn er meer specifieke hulplijnen voor bijvoorbeeld psychische problemen, verslavingsproblemen en zelfmoordpreventie. Daarnaast heeft de NPV een eigen NPV-Advieslijn voor deskundig en persoonlijk advies voor alle medisch-ethische thema's.

Behoeft aan christelijke luisterlijn

Het bestaan van de Luisterlijn en andere telefonische hulplijnen beschouwt de NPV als belangrijk en gewenst. Er zijn echter duidelijke signalen dat er behoefte is aan een telefonisch luisterend oor van christelijke signatuur. U kunt lid zijn van een kerkelijke gemeente, maar toch worstelen met een gevoel van eenzaamheid. Iemand kunnen bellen die naar u luistert, kan dan bevrijdend zijn. U kunt de drempel soms zo hoog vinden om een gesprek aan te gaan met uw dominee of wijkouderling. Eerst uw vragen of zorgen vertrouwelijk adresseren aan iemand die echt luistert en u begrijpt, kan u over de drempel helpen.

Oproep

Denkt u met ons mee?

De NPV bezint zich daarom op de wenselijkheid en haalbaarheid om een nieuwe christelijke luisterlijn op te zetten: de NPV-Luistertelefoon. Daarbij vragen we nadrukkelijk om uw hulp en ideeën.

Wij zoeken meedenkers:

- o mensen die ons helpen dit idee verder uit te werken tot een mooie dienst voor mensen die een luisterend oor nodig hebben van christelijke vrijwilligers
- o mensen met pastorale ervaring die ons helpen om echt aanvullend te zijn op het pastoraat

Als u ons wilt helpen meedenken, mail dan Martijn Schot, manager bij de NPV, via mschot@npvzorg.nl. Samen met u willen we een klankbordgroep vormen om de NPV-Luistertelefoon goed van start te laten gaan. Fijn als u iets over de achtergrond deelt waarom u mee wilt denken. Als er heel veel aanmeldingen komen, is een selectie van meedenkers nodig.

Ons idee

Dit jaar willen we gebruiken voor goede doordenking en praktische uitwerking. Indien het haalbaar en gewenst is, dan willen we in 2022 starten met de NPV-Luistertelefoon.

De NPV ziet nu een NPV-Luistertelefoon voor zich waar:

- o iedereen naar mag bellen die een luisterend oor nodig heeft
- o christelijke vrijwilligers deskundig luisteren
- o vrijwilligers goed getraind worden in luistervaardigheid
- o kerken niet gehinderd, maar aangevuld worden in hun pastorale werk
- o we niet in de weg zitten van organisaties met al bestaande luisterlijnen

Uit de praktijk

Met onderstaand verhaal geven we u een voorbeeld van een 'luistertelefoontje'. Dit is een verhaal uit de praktijk, waarbij contact is geweest met de NPV.

Meneer De Bie belt de NPV op advies van zijn (revalidatie)verpleegkundige. Hij revalideert na een zware operatie. Meneer woont samen met zijn vrouw die de laatste jaren (ernstig) dement is geworden. Hij zoekt hulp bij de zorg voor zijn vrouw. Er was vanuit de kerk al eens een poging gedaan om haar op te halen voor een dagbesteding, maar

dit wil mevrouw pertinent niet. Meneer vraagt zich af wie hen kan helpen. Volgens hemzelf niemand: de kerk niet, de thuiszorg niet, de huisarts niet. En dus eigenlijk ook de NPV niet. Na even doorvragen vertelt meneer dat hij veel schaamte ervaart nu hij zijn altijd zo correcte vrouw ziet aftakelen. Het liefst houdt hij haar bij anderen weg. Over de vraag wat hij nodig zou hebben, moet hij lang nadenken. Tenslotte geeft hij aan dat hij vaker naar buiten zou willen om te wandelen. Hiervoor gaat hij contact zoeken met een NPV-vrijwilliger.

Wat valt op tijdens het luisteren naar meneer?

- o Er is wel hulp geboden, maar het was niet de passende hulp op dat moment.
- o Meneer belt vooral om zijn verhaal te doen, niet eens zozeer om een oplossing te vinden. Door het luisterend oor kon meneer weer verder. En in dit geval is er ook niet één oplossing.
- o Toen meneer bedacht had zelf meer buiten de deur te gaan, wilde hij daar zelf wel een vrijwilliger via de NPV voor vragen.
- o Door meneer de ruimte te geven zijn eigen verhaal te vertellen, reflecteert hij zijn eigen zorgen en er komt ook meer ordening in zijn hoofd. Van belang is dat meneer erkenning en begrip krijgt. Het telefoontje werd meer ontspannen afgesloten dan het aanvankelijk begon. ■

Vorige puzzel

De oplossing van de puzzel in het maartnummer was: genade.

Uit vele inzendingen - waarvoor dank! - hebben we twee winnaars getrokken. Als prijs is hen het boek *De stille jaren van Corrie ten Boom* van Pam Rosewell Moore toegezonden.

Nieuwe puzzel

Streep de woorden rechts van de puzzel door in de woordzoeker. Alle overgebleven letters vormen samen de oplossing.

De oplossing kunt u voor 14 augustus 2021 via de website npvzorg.nl/inzending-puzzel aan ons doorgeven of opsturen naar **NPV, Postbus 178, 3900 AD VEENENDAAL** (vergeet niet de envelop te frankeren en uw naam en adres te vermelden).

Onder de juiste inzendingen verloten wij vijf ReisWijzerkoffers.

W	I	L	S	V	E	R	K	L	A	R	I	N	G	
N	E	G	A	R	E	O	P	E	R	A	T	I	E	
A	T	N	L	U	I	S	T	E	R	L	I	J	N	E
T	H	T	Z	C	E	M	B	R	Y	O	T	V	A	
U	I	I	H	H	C	L	V	W	I	P	E	R	M	
U	E	P	E	T	N	E	A	E	M	A	C	I	J	B
R	K	A	I	B	E	V	C	R	P	L	H	W	A	
V	A	S	M	A	U	E	C	K	L	L	N	I	S	
E	U	T	E	A	R	N	I	B	A	I	O	L	S	
R	T	O	R	R	A	S	N	E	N	A	L	L	A	
H	I	R	A	H	L	R	A	D	T	T	O	I	D	
A	S	A	I	E	I	E	T	R	A	I	G	G	E	
A	M	A	V	I	N	I	I	J	A	E	I	E	U	
L	E	T	F	D	K	S	E	F	T	F	E	R	R	

- ALZHEIMER
- AMBASSADEUR
- AUTISME
- EMBRYO
- ETHIEK
- IMPLANTAAT
- IVF
- LEERWERKBEDRIJF
- LEVENSREIS
- LUISTERLIJN
- NATUUR
- NEURALINK
- OPERATIE
- PALLIATIEF
- PASTORAAT
- TECHNOLOGIE
- VACCINATIE
- VERHAAL
- VRUCHTBAARHEID
- VRIJWILLIGER
- WILSVERKLARING

Oplissing

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

In gesprek met ondernemer

Jasper van Viegen over Buitenhorst

  Eline Borgdorff

Midden in natuurgebied De Kraats bij Bennekom is Buitenhorst gevestigd. Dit is een centrum voor autisme dat opvang biedt aan kinderen en jongvolwassenen met de diagnose autisme spectrum stoornis (ASS). In 2017 zette Jasper van Viegen daarbinnen het horeca werk-leerbedrijf Buitenhorst Vers & Smakelijk op. Daar wilden we graag meer over weten!

Leven of óverleven

Jasper vertelt bevlogen over zijn missie voor deze jongeren. Het gaat vooral om het vergroten van de zelfredzaamheid van kinderen met ASS, zodat ze het leven leren leven in plaats van óverleven. Hierbij wordt de focus gelegd op het aanleren van praktische vaardigheden en vaardigheden op sociaal-emotioneel gebied.

Horeca werkplek

In het werk-leerbedrijf worden de jongeren voorbereid op een eigen plek in de maatschappij. De deelnemers maken lunch- en banketproducten, zoals taarten, cakes en koeken en inmiddels biedt het bedrijf ook picknicks en high tea to go aan.

Levensreis

Als we Jasper vragen over de levensreis van mensen met autisme vertelt hij: 'Ik zou het heel mooi vinden als mensen zich meer zouden

verdiepen in autisme. Dit kan de levensreis van mensen met autisme een stuk draaglijker maken. En het verschil zit al in het feit dat je weet dat ze net wat meer duidelijkheid of structuur nodig hebben dan een ander.'

Autisme niet altijd zichtbaar

Gewoon hoofd

Autisme is niet altijd zichtbaar. Jasper haalt daarover een bijzondere uitspraak aan van een jongere met autisme: 'Als je autistisch bent, snappen mensen niet wat er gebeurt als je boos dingen doet die je zelf ook niet weet of wilt. Je hebt er geen controle over, maar omdat je een 'gewoon hoofd' hebt, denken de mensen dat je weet wat je doet.'

Ledenvoordeel

Tip voor een dagje uit

Buitenhorst Vers & Smakelijk ligt naast de fietsroute in De Kraats. Een prachtige fietsroute tussen de weilanden, de Grift, de koeien en fluitende vogels.

Afhaal-picknick

Bij **Buitenhorst Vers & Smakelijk** kunnen NPV-leden met korting een heerlijke picknick ophalen om te nuttigen tijdens de fietstocht. Op vertoon van uw contributiebrief (of kopie) ontvangt u 20% korting op een **picknick naar keuze**. U betaalt dan voor een Picknick Regular € 8,00 per persoon of voor een Picknick Luxe € 12,40 per persoon.

Vooraf bestellen

Bestel een dag van tevoren via **buitenhorstverssmakelijk.nl/picknick** of **(0318) 73 42 05**. Afhalen kan op Meentweg 10, 6721 NW in Bennekom (vlakbij fietsknooppunt 25). Zie ook **buitenhorst.nu** en **buitenhorstverssmakelijk.nl**.

Zorg voor het leven

Op de vraag wat Jasper aanspreekt in het werk van de NPV en wat hij heeft met de zorg voor het leven vertelt Jasper: 'Ik vind het heel mooi dat jullie een bepaalde basis bieden waar mensen altijd op kunnen terugvallen. In welk stadium van je levensreis je ook bent, jullie zijn er en bij jullie kun je terecht. Zorg voor het leven is voor mijzelf de zorg die ik kan bieden om jongeren het leven te leren leven.'

Chocolate chip cookies

Een enthousiaste jongere in het werk-leerbedrijf is Barth. Hij vindt het leuk om te koken, te bakken en nieuwe dingen te leren. Waarom mensen naar Buitenhorst moeten komen? Barths antwoord is duidelijk: 'Dan is er werk voor kinderen met ASS en omdat wij gewoon heel lekkere dingen maken; de chocolate chip cookies zijn super lekker!' We sluiten af met een prachtige uitleg van wat Barth belangrijk vindt in zijn werk: 'Wij leren hier om te werken. Het is belangrijk dat we elkaar helpen wanneer dat nodig is; dat we aardig zijn tegen elkaar.' ■

Nieuwsgierig naar andere ledenvoordelen?
Kijk op npvzorg.nl/ledenvoordeel.

Als je rugzak al bagage bevat

  Astrid Bokhorst Ali van Dijk

Vraag

Sinds kort heb ik verkering. We ervaren elkaar als geschenk uit Gods hand en verlangen ernaar om onze levensreis samen voort te zetten. Helaas ben ik drager van het gen voor taaislijmziekte en dat geeft vragen. Als mijn vriend onverhoopt ook drager is, kunnen we kinderen krijgen die de ziekte hebben. In de praktijk is die kans niet groot. Ik vind het lastig om het met hem te bespreken, omdat hij dan voor de (moeilijke) testvraag komt te staan. Kunt u mij op weg helpen?

Antwoord

Begrijpelijk dat je het lastig vindt hoe en wanneer je het met je vriend bespreekt. Je geeft aan dat jullie graag jullie levensreis samen voortzetten en elkaar als geschenk uit Gods hand ervaren. Mooi en wezenlijk! Ondertussen heb jij 'bagage in je rugzak', wat hoe dan ook een rol speelt in jullie leven als jullie samen verder gaan. In een huwelijk passen geen geheimen, je vriend zal het moeten weten. En hoewel de kans niet groot is dat het gevolgen zal hebben, die gevolgen kunnen wel groot zijn als hij drager is. Het moment van bespreken verder uitstellen, maakt het alleen maar lastiger om erover te beginnen.

Als je het bespreekt, kunnen jullie samen ontdekken wat jullie met jouw rugzakje doen. De volgende situaties zijn mogelijk:

- o Geen test doen. Wanneer jullie openstaan voor het ontvangen van kinderen is er bij elke zwangerschap de onzekerheid of het kindje de aandoening heeft. Jullie kinderen kunnen zelf drager zijn.
- o Wel testen, je vriend blijkt geen drager te zijn. Een kindje kan nog wel drager zijn, maar de ziekte zelf niet krijgen. Dat kan rust geven.
- o Wel testen, je vriend blijkt drager te zijn. De vraag is hoe jullie dan met jullie kinderwens omgaan. Sommige stellen maken de keuze om geen biologisch eigen kinderen te krijgen. Anderen blijven openstaan voor het krijgen van kinderen, ongeacht de mogelijke gevolgen. Het verschil met de eerst genoemde optie is dat je meer weet, maar meer weten is niet altijd makkelijker.

Belangrijk is om samen deze verschillende opties te wegen. Overwegen jullie consequenties te verbinden aan de uitkomst van een test of niet? Geeft het weten van de uitkomst van een test rust of juist niet? In de kaders tref je informatie aan om het onderwerp verder te doordenken. En kom je er niet uit, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen. Wijsheid gewenst! ■

Embryoselectie

Stellen met een verhoogd risico op een kind met een ernstige erfelijke aandoening komen in aanmerking voor embryoselectie (pre-implantatie genetische diagnostiek). Met behulp van ivf worden embryo's tot stand gebracht, die vervolgens worden getest op aanwezigheid van het gen. Een embryo zonder het genetische probleem kan worden teruggeplaatst. Er speelt hierbij een aantal bezwaren:

- o Zwanger worden met behulp van ivf is een belastend traject, waarbij onderliggend de vraag beantwoord moet worden of je zwanger wilt worden langs een medisch-technische route.
- o Leven begint bij de conceptie. Bij embryoselectie worden embryo's met de aandoening vernietigd, waarmee ethisch gezien een grens wordt overschreden.

De NPV helpt u graag met informatie en persoonlijk advies

- o NPV-website: npvzorg.nl/dna-genetisch-onderzoek. Hier treft u ook het wachtkamertijdschrift en de keuzehulp over voorspellend DNA onderzoek (ontwikkeld door NPV - Zorg voor het leven, het Erfocentrum en de VSOP) aan.
- o NPV-Advieslijn: bel (0318) 54 78 88 voor persoonlijk meedenken.
- o Het boek: *Geboren, niet gemaakt; reflecties op het levensbegin*. Redactie: Theo Boer, Elise van Hoek en Dick Mul.

Wat is voor u belangrijk rondom het levenseinde?

En weten uw naasten dat ook?

Praat tijdig over het levenseinde.

Zo weten uw naasten wat u graag wilt als u het zelf niet meer kunt zeggen. De digitale keuzehulp 'Tijdig nadenken over het levenseinde' kan u helpen in het gesprek hierover.

Ga naar **npvzorg.nl/keuzehulp-levenseinde**.
(Tijdig nadenken over het levenseinde)

Heeft u een medisch-ethische vraag? Bel, mail of chat dan met de NPV-Advieslijn: **npvzorg.nl/advieslijn** of **(0318) 54 78 88**.